

To cite this article: Aydemir, L. (2019). Kadın Tacizlerine Yönelik Bir Tutum Araştırması. International Journal of Social and Humanities Sciences (IJSHS), 3(1), 199-216

Submitted: May 19, 2018

Accepted: July 09, 2019

KADIN TACİZLERİNE YÖNELİK BİR TUTUM ARAŞTIRMASI

Leyla Aydemir¹

ÖZET

Her gün binlerce kadın hayatını şiddetin çeşitli türlerine maruz kalmaktadır. Türkiye'de kadına yönelik şiddet olayları özellikle son yıllarda önemli ölçüde artış göstermiş ve bunun sonucunda sosyal yaşamda önlem alınması gereken önemli bir sorun haline dönüşmüştür. Cinsel taciz, bu şiddet türlerinden bir tanesidir.

Bu alan araştırması, taciz algısını ve taciz nedeni olarak kadının tutum ve davranışlarına yönelik toplumsal algıyı konu edinmektedir. Çalışmada, nicel araştırma yöntemlerinden anket tarama tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın örneklem grubunu basit rastgele örnekleme yoluyla seçilmiş eşit sayıda kadın ve erkekten oluşan 200 kişi meydana getirmektedir.

Çalışmada katılımcıların taciz algısı ve kadının tacize uğrama nedenlerine ilişkin kadının kılık kıyafetine, konuşmasına, tavır ve davranışlarına yönelik bakış açıları cinsiyetler arası karşılaştırmalar yapılarak analiz edilmiştir.

Araştırma verileri SSPS 23 programı kullanılarak değerlendirilmiştir. Katılımcıların tutum ve bakış açılarının sayısal değerlerini ortaya koymak üzere frekans ve yüzdelik değerleri barındıran tablolar oluşturulmuştur. İki değişken arasındaki ilişkinin incelendiği durumlarda çapraz tablolardan faydalanılmıştır.

Araştırma sonuçlarına dayalı cinsiyete bağlı oranlar karşılaştırıldığında, kadını kılık kıyafet, konuşma tarzı, hal ve hareketleri ile tacize uğramasından sorumlu tutan ve istemediği takdirde tacize uğramayacağını düşünen erkeklerin oranı (%30) kadınların oranından yüksektir (%20). Erkek egemen toplumun kadın tacizi üzerine etkisini kabul eden kadınların oranı ise (%47) erkeklerin oranının (%26) yaklaşık iki katıdır.

Anahtar Kelimeler; Şiddet, Cinsel Taciz, Kadın, Ataerkil toplum, Toplumsal Cinsiyet.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, leylaaydemir@ktu.edu.tr

AN ATTITUDE RESEARCH ON WOMEN'S HARASSMENT

ABSTRACT

Every day thousands of women are exposed to various types of violence in their lives. Violence against women in Turkey in recent years has increased significantly, and this has become an important problem that needs to take measures in social life. Sexual harassment is one of these forms of violence.

This field research focuses on the perception of harassment and the social perception of women's attitudes and behaviors as a reason for harassment. In the study, survey scanning technique which is one of the quantitative research methods was used. The sample group of the study consists of 200 people consisting of equal number of men and women selected by simple random sampling.

In this study, the participants' perspectives on the costume, speech, attitude and behavior of the women regarding the perception of harassment and the reasons for harassment of women were analyzed by gender comparisons.

The research data were evaluated using SPSS 23 program. In order to reveal the numerical values of the attitudes and perspectives of the participants, tables containing frequency and percentage values were created. Cross-tables were used in cases where the relationship between two variables was examined. When the gender-based rates based on the results of the research are compared, the proportion of men who hold women responsible for harassment in disguise, speech style, attitude and movements and who do not want to be harassed if they do not want is higher (30%) than women (20%). The proportion of women (47%) who accept the impact of the male-dominated society on female abuse is about twice that of men (26%).

Keywords: Violence, Sexual Harassment, Women, Patriarchal society, Gender.

GİRİŞ

Şiddet kavramının sözlük anlamı, onun ne denli yaygın bir kullanım alanı olduğunu göstermektedir: “*Birey, grup veya toplumların fiziksel, cinsel, sözel, psikolojik, ekonomik, kültürel, maddi, dini, simgesel veya sembolik zarar görmesini, acı çekmesini veya korku yaşamasını veya bunu muhtemel kılan tehdit veya baskıya maruz kalmasını veya da özgürlüğünün engellenmesini içeren her türlü davranış*” (Aydemir ve Demircioğlu, 2017). Tanımdan da anlaşıldığı üzere, şiddet kavramı artık sadece dar anlamı olan fiziksel şiddet olarak ifade etmemekte; şiddetin cinsel, sosyal, psikolojik, ekonomik, sembolik yönlerini de kapsamaktadır.

Bu sebeple yapılan bilimsel çalışmalarda ele alınan şiddet konusu türlerine göre ayrıştırılmaktadır.

Bu araştırmanın temel konusunu oluşturan cinsel taciz, küçük düşürücü, saldırgan, sindirici ya da utandıracak türden beklenmeyen, hoş karşılanmayan ve davetsiz her türlü davranışı kapsamaktadır. Bu davranışlar; bakış, şaka, gülümseme, ıslık, dış görünüş hakkında imalı ve hoş olmayan söz, şaka, yorum, sarkıntılık, sırnaşma, davet etme, işyerinde pornografik resim kullanma, cinsel yaklaşım talebi vb. şeklinde görülebilir (Hattatoğlu, 1995).

Cinsel taciz, her kültür ve toplumda yaygın olarak görülen ve her an her yerde tanıdık ya da yabancı kişi tarafından maruz kalınabilecek bir şiddet türüdür (Özgür, 1993). Bu şiddet türünün görüldüğü ortam; bir sokak, işyeri, çarşı, pazar, otobüs kısacası her yer olabilir. Cinsel tacizin, işveren, çalışma arkadaşı, akraba, öğretmen, komşu gibi sıklıkla ya da mecburi olarak görüşülen kişilerce gerçekleşmesi buna maruz kalan kişinin mağduriyet durumunu daha hissedilir ve sonuçlarını daha ağır hale getirmektedir (Güven, 1997).

İstatistikler ülkemiz genelinde kadınların %38'inin yaşamlarının herhangi bir döneminde fiziksel ya da cinsel şiddete maruz bırakıldıkları ortaya konmaktadır, fakat gerçek sayının bundan çok daha yüksek olduğu bilinmektedir (Kaptanoğlu, 2015).

1. Cinsel Tacizin Nedenlerine İlişkin

Taciz; bireysel, toplumsal, örgütsel çeşitli etmenlerin sonucu meydana gelebilmektedir. Bireysel nedenleri konu alan araştırmalar, taciz eden kişiyi psikolojik, fizyolojik, bireysel boyutlarıyla ele almaktadır. Taciz davranışı normal bir davranış olmadığı için, bu davranışın altında yatan psikolojik etmenler ya da davranış bozuklukları ortaya çıkarılmaya çalışılmaktadır (Gülcan, 2004). Toplumsal nedenleri inceleyen çalışmalar ise ağırlıklı olarak toplumda kadına yönelik algı, toplumsal cinsiyet eşitsizliği (Başar ve Demirci, 2015; Balkır, 2015, Çelik, 2016), ataerkil toplum yapısı gibi toplumsal faktörlerden hareket ederler (Bebekoğlu ve Wasti, 2002; Körükçü, Kayır ve Kukulcu, 2012). Örgütsel etmenleri konu alan çalışmalar ise, çeşitli kurumlarda işlenen taciz olaylarının nedenlerini ve şartlarını ele almaktadırlar. Dolayısıyla bu çalışmalarda taciz davranışının oluşması ya da yayılmasına uygun ortam hazırlayan toplumsal etmenler öncelik kazanmaktadır (Berkem, 1993; Güngör, 1999; Gerni, 2001; Sarmaşık, 2009; Özçiçek, 2009).

İnsanlar biyolojik olarak kadın ve erkek olarak nitelendirilseler de cinsiyete dayalı rolleri ile içinde bulunduğu kültürün etkisi altında zamanla tanışırlar. Bunu en iyi

ifade eden kavram “toplumsal cinsiyet”tir. Toplumsal cinsiyet, içinde bulunulan zamana, topluma, toplumun sahip olduğu kültüre göre değişiklik gösterir ve zamanla değişebilir. Cinsiyet rolleri de bu değişime paralel olarak kuşaktan kuşağa öğrenme yoluyla aktarılmaktadır (Güzel, 2016). Böylece kendi kültürü içinde yetişen kadın ya da erkek içinde bulunduğu toplumun ondan beklentisini, cinsiyetler arası eşit/siz güç ilişkisini, istihdam/terfi düzeylerini, ev içi ya da dışındaki rol/iş paylaşımını ve daha birçok toplumsal olguyu öğrenmektedir.

Kadının biyolojik farklılıkları toplumsal cinsiyet eşitsizliğine temel oluşturmaktadır. Bu farklılıkların önde geleni, kadının doğurganlığıdır. Kadının anneliği birçok toplumda, onu eve (özel alana) bağlarken, erkeği evin dışındaki alanlarda (kamusal alan) aktif kılar. Bu işbölümü, erkek egemen toplumun oluşması ve toplumsal cinsiyet toplumsallaşmasındaki farklılığın yaratılmasına zemin oluşturur. Sayısal bakımdan eşit olsalar dahi, iki cinsin toplumsal alanda temsil gücü farklılaşmaktadır. Kadın cinsiyeti, daha çok ev gibi özel alanda kalırken; erkek cinsiyeti, dışarıda her türlü kamusal alanda kendini ifade eder. Bu yüzden, kamusal alanda çalışma, üretim ve politika erkek; ev işleri, aile ile ilgili özel alanlar, yeniden üretim kadın işidir görüşü birçok toplum tarafından benimsenir (Kaypak, 2014).

Cinsiyetler arası ilişkileri belirleyen bu hiyerarşiye dayalı düşünce yapısı ile oluşmuş ataerkillik, erkeğin kadın üzerinde egemenlik kurmasına ve baskın olmasına neden olmaktadır. Artık bu baskın olma; koca kuralları, erkek patron kuralları, birçok sosyal kurumdaki yönetici kurumları ve ekonomik/politik kuralları da içermektedir (Arıkan, 1997). Ataerkil ideolojide kadının kaderi olarak kabul edilen evde kendi başına kalmak, aile ile toplumun el ele cinsel hiyerarşi yaratmasına neden olmaktadır. Toplumsal yapıdan gelen bir yaptırım, kadının ne yapacağını, nerde duracağı ve nasıl davranması gerektiğinin erkekler tarafından belirlenmesi ve sınırlandırılmasına neden olmaktadır. Tutum ve davranışlarda kadın ve erkeğin farklı özellikler sergilemesine neden olan toplumsallaşma sonucunda kavramlara yüklenen anlamlar da cinsiyetlere göre farklılık göstermektedir. Örneğin, kadın ve erkeğin yaptığı aynı tutum ya da davranış, toplumda farklı tepkilere neden olabilmektedir (Koğacıoğlu, 2007).

Bu durum toplumsal gelişme için büyük bir engel yaratır, çünkü bir toplumda refah ve barışın sağlanması, sürdürülebilir kalkınmanın gerçekleştirilebilmesi ve kadının toplumsal statüsünün artırılabilmesi için sosyal yaşamın her alanına kadınların erkekler ile eşit bir biçimde katılım sağlaması önemli ve gereklidir.

Araştırmanın Amaç ve Önemi

Günümüz toplumlarında tacizin son zamanlar da giderek artması ve bunun normalleştirilerek kadının suçu olarak toplumda gerekçelendirilmesi bu araştırmanın yapılmasında önemli bir etken olmuştur.

Çalışma, kadının tacizinin nedenlerine yönelik toplumsal algıyı ve tacizin nedenlerine ilişkin kadının kılık kıyafetine, konuşmasına, tavır ve davranışlarına yönelik bakış açılarını cinsiyetler arası karşılaştırmalara dayalı olarak betimlemektedir. Dolayısıyla tacize ve kadının çeşitli davranış özelliklerine yönelik kadın ve erkek bakış açılarındaki farklılık ve benzerliklerin neler olduğu sorusuna cevap aranmaktadır.

Tacizin nedenlerine ilişkin bakış açılarının araştırılması, tacize yönelik önlemlerin alınmasında yol gösterici olması bakımından önemli görülmektedir.

Model ve Yöntemi

Çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden anket tarama yöntemi, bu yöntemin ölçülebilir, karşılaştırılabilir ve ilişki kurulabilir bulgular sunması ve geniş kitlelere ulaşmasını mümkün kılması bakımından tercih edilmiştir (Kaptan, 1973). Çalışmada, araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılmıştır.

Araştırma anketi iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm; yaş, cinsiyet, medeni durum, statü, gelir düzeyi gibi deneklerin demografik niteliklerini ortaya koymak amacıyla hazırlanmış demografik nitelikli çoktan seçmeli yedi sorudan oluşmaktadır. İkinci bölüm; deneklerin cinsel taciz algılarına, kadının çeşitli davranış özelliklerine, cinsel tacizin nedenlerine ilişkin görüşlerini ortaya çıkarmak amacıyla hazırlanmış beşli likert ölçeğine uygun olarak hazırlanmış 22 ifadeden oluşmaktadır. Bir anket formunun cevaplanma süresi ortalama 15 dakikadır.

Veri Analizi

Araştırma verileri SPSS 23 programı kullanılarak değerlendirilmiştir. Katılımcıların tutum ve bakış açılarının sayısal değerlerini ortaya koymak üzere frekans ve yüzdelik değerleri barındıran tablolar oluşturulmuştur. İki değişken arasındaki ilişkilerin ortaya konulmasında çapraz tablolardan faydalanılmıştır.

Likert ölçeğine göre düzenlenmiş ifadelerinin puanlandırılması şu şekilde yapılmıştır: 1= Hiç Katılmıyorum, 2= Katılmıyorum, 3= Kararsızım, 4= Katılıyorum, 5= Tamamen Katılıyorum. Araştırma sonuçlarının değerlendirilmesi sırasında 1

ve 2 değerleri kişinin ifadeye katılmama, 4 ve 5 ise katılma eğiliminde olduğu şeklinde yorumlanmıştır.

Araştırmada elde edilen veriler üç başlık altında incelenmiştir:

- Katılımcıların sosyo-demografik özellikleri: Bu bölümde, yaş, medeni durum, çalışma ve eğitim durumu, aylık ortalama geliri, yetiştiği çevre ve dünya görüşü gibi değişkenler ele alınmıştır.
- Tacize yönelik algı: Tacizin rahatsızlık verici, sosyal bir problem olup olmadığına, samimi söylemlerin taciz olarak kabul edilebilirliğine, tacizin bir kurgu olabilirliliğine ve ataerkil toplum yapısının taciz davranışına etkisine yönelik bakış açıları incelenmiştir.
- Kadına yönelik tacizlerinin değerlendirilmesinde kadının tutum ve davranışlarının değerlendirilmesi: Kadının kılık kıyafetinin, konuşma tarzının, hal ve hareketlerinin tacize yönelik etkisi ve kadının tacize uğramasına engel olabilme yetisine yönelik bakış açıları değerlendirilmiştir.

Evren ve Örneklem Grubu

Araştırmanın örneklem grubunu Trabzon ili Ortahisar ilçesinde basit seçkisiz örnekleme yöntemi ile seçilmiş 20 yaş üzeri 200 kişi oluşturmaktadır. Bu yöntemin seçilmesinin nedeni evreni temsil etme gücünün yüksek olması ve her örnekleme biriminin eşit seçilme olasılığına sahip olmasıdır (Karasar, 2000). Araştırma katılımcıları 100 kadın ve 100 erkekten meydana gelmektedir.

BULGULAR

1. Katılımcıların Sosyo-Demografik Özellikleri

Katılımcıların sosyo-demografik özellikleri araştırma verilerinin yorumlanmasında önem arz etmektedir. Bu sebeple katılımcıların cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim, çalışma durumu, yetişilen çevre ve aylık ortalama gelirlerine yönelik cevaplar bu bölümde tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo-1: Katılımcıların Yaş Gruplarının Cinsiyete Göre Dağılımı

Yaş Aralığı	Kadın	Erkek	Toplam	
			N	%
20-30	54	53	107	53
31-40	19	24	43	22
41-50	12	12	24	12

51 üstü	15	11	26	13
Toplam	100	100	200	100

Tablo-1 de görüldüğü üzere araştırma grubunun %53'ü 20-30 yaşları arasındadır. Geriye kalan %22 31-40, %12 41-50 yaşları arasında ve %13 ise 51 yaş ve üzerindedir. Cinsiyetlere göre yaş durumlarına bakıldığında, erkek ve kadın yaş oranlarının birbirine yakın olduğu görülmektedir.

Tablo-2: Katılımcıların Medeni Durumlarının Cinsiyete Göre Dağılımı

Medeni durumunuz	Kadın	Erkek	Toplam	
			N	%
Evli	45	43	88	44
Bekâr	47	52	99	49
Boşanmış	3	4	7	4
Dul	5	1	6	3
Toplam	100	100	200	100

Katılımcıların medeni durumlarına yönelik tabloya bakıldığında, yaklaşık yarısının (%49) bekâr olduğu görülmektedir. Geriye kalan %44'ü evli, %4'ü boşanmış ve %3'ü duldur. Bekâr olan katılımcıların büyük çoğunluğu 20-30 yaş grubu arasındaki gençlerden oluşmaktadır (%87,9).

%52'lik oranla büyük bir çoğunluğu üniversite mezunu olan örneklem grubunun geriye kalanı sırasıyla, lise (%22), ilkökul (%16) ve ortaokul mezunudur (%9). Okuryazar olmayan ise sadece 3 kişi bulunmaktadır. Örneklem grubunun ortalama yarısı bir işe sahipken (%52), diğer yarısı ya üniversite eğitimini devam ettirmekte ya da işsizdir. Katılımcıların eğitim durumu arttıkça, çalışan kişilerin oranlarının arttığı ve üniversite mezunu olan katılımcıların büyük çoğunluğunun 20-30 yaş aralığındaki gençlerden meydana geldiği görülmektedir (%78,8).

Tablo-3: Aylık Ortalama Gelir

Ortalama Aylık Gelir Aralığınız (TL)	Kadın	Erkek	Toplam	
			N	%
0-500	9	3	12	6
500-1000	1	6	7	3,5
1000-1500	13	9	22	11

1500-2000	27	24	51	25,5
2000 ve üzeri	50	58	108	54
Toplam	100	100	200	100

Denekler aylık ortalama gelirlerine göre gruplandırıldığında, geliri 2000 ve üzeri olan kişilerin araştırma grubunun büyük çoğunluğunu (%54) oluşturduğu görülmektedir. İkinci büyük çoğunluk 1500-2000 (%25) ve üçüncü büyük çoğunluk 1000-1500 arası gelir düzeyine sahip bireylerden oluşmaktadır (%11). Bu durum, araştırma grubunun büyük çoğunluğunun 20-30 yaş grubundaki gençlerden meydana geliyor olması göz önünde bulundurularak (%78,8) ve bu gençlerin hala öğrenci olmaları ya da yeni mezun olmaları sebebiyle ya çalışmamakta ya da henüz yeni mezun olmuş gençler olarak yüksek gelir sağlamayan işlerde çalışmakta oldukları şeklinde yorumlanabilir.

Kadın ve erkeklerin kazançları karşılaştırıldığında, her iki grupta da aylık kazancı en yüksek olan (2000TL) kişilere ilişkin oranlarının en üst seviyede olduğu (kadınlarda: %50; erkeklerde: %58) görülmektedir.

Tablo-4: Katılımcıların Yetişmiş Oldukları Yer

Yetiştirdiğiniz yer	Kadın	Erkek	Toplam	
			N	%
İl	48	56	104	52
İlçe	32	23	55	27,5
Kasaba	4	2	6	3
Köy	16	19	35	17,5
Toplam	100	100	200	100

Deneklerin yetişmiş oldukları çevrenin, onların algı ve bakış açısına etkisi göz önünde bulundurularak, yetişmiş oldukları yaşam alanının büyüklüğü/gelişmişliği öğrenilmek istenmiş ve katılımcıların büyük çoğunluğunun il merkezlerinde yetişmiş oldukları görülmüştür (%52). Bu oranı sırasıyla ilçe (%27) ve köylerde (%17,5) yetişenler takip etmektedir. Yetişme döneminde kasabada yaşadığını ifade eden deneklerin oranı yalnızca %3'tür.

Tablo-5: Katılımcıların Yaş Aralıkları ve Yetiştirildikleri Çevre

	20-30	31-40	41-50	51 ve üstü	Toplam
İl	60	21	13	10	104
İlçe	33	15	4	3	55
Kasaba	3	-	1	2	6
Köy	11	7	6	11	35
Toplam	107	43	24	26	200

Katılımcıların yaş aralıkları yetişmiş oldukları çevrelere bakıldığında 20-30 yaş aralığındaki genç nüfusun büyük çoğunluğunun il ya da ilçelerde yetişmiş oldukları görülmektedir. İl ve ilçelerde yetişen kişilerin oranı artan yaş ile birlikte düşüş göstermektedir.

Tablo-6: Eğitim Durumu ve Yetişilen Çevre İlişkisine Yönelik Çapraz Tablo

Eğitim Durumunuz	İl	İlçe	Kasaba	Köy	Toplam	
					N	%
Okuryazar Değil	-	1	-	2	3	1,5
İlkokul	13	2	2	15	32	16
Ortaokul	4	4	1	5	14	7
Lise	24	16	-	4	44	22
Üniversite	60	32	3	9	104	52
Yüksek Lisans	2	0	-	-	2	1
Doktora	1	0	-	-	1	1
Toplam	104	55	6	35	200	100

Deneklerin yetişmiş oldukları çevre ve eğitim durumundaki ilişkiyi gösteren çapraz tabloya bakıldığında, hiç okula gitmemiş ya da eğitim durumu düşük olan kişilerin ağırlıklı olarak köy ve kasaba gibi küçük yerlerde, eğitim durumu yüksek olan kişilerin ise il ve ilçelerde yetişmiş oldukları görülmektedir.

Araştırmanın demografik verileri özetle, 20-30 arası genç katılımcıların (araştırma grubunun %53) büyük çoğunluğunun bekâr (%81,3), il (%56) ya da ilçelerde (%30,8) yetişmiş; üniversite mezunu ya da üzeri eğitilmiş (%77,6) çalışan kişiler (%43,9) olduğu görülmektedir. Bu oranlar artan yaş ile birlikte düşüş göstermektedir.

2. Tacize ilişkin Algı

Toplumda tacize yönelik çeşitli algılar söz konusudur. Bazıları rahatsızlık verici istenmeyen cinsel nitelikli bir ifadeyi taciz olarak görürken, bazıları için bu rahatsızlığın fiziksel temas şeklinde gerçekleşmesi gerekmektedir. Tacize ilişkin katılımcıların algıları, araştırma verilerine dayalı olarak oluşturulan tablolar eşliğinde analiz edilmiştir.

2.1. Rahatsız Edici Bir Durum Olarak Taciz

Tablo-7: Rahatsız edici bir durum olarak cinsel taciz

Cinsel taciz oldukça rahatsız edici bir durumdur.					
	1 Kesinlikle katılmıyo- rum	2 Katılmıyo- rum	3 Kararsız- lık	4 Katılıyo- rum	5 Kesinlikle Katılıyo- rum
Kadın	1	1	-	18	80
Erkek	1	2	2	25	70
Toplam	2	3	2	43	150

Cinsel tacizin tanımından bahsedildiği üzere, tacizin en önemli özelliklerinden bir tanesi rahatsız edici bir durum olmasıdır. Bu çalışmada, katılımcıların tamamına yakını bu görüşe katılmaktadır (%96,5). Bu görüşe katılmayan 5 (2 kadın ve 3 erkek) ve kararsız olan 2 (erkek) katılımcı bulunmaktadır.

2.2. Sosyal Bir Problem Olarak Cinsel Taciz

Bir problem bir toplumda gerçekleşiyor ve toplumun diğer bireylerini etkiliyor (korku, kaygı, endişe, güvensizlik, huzursuzluk vb.) ise o problemin toplumsal bir problem olduğundan bahsedilebilir. Cinsel taciz, bir toplumda yalnızca olayın taraflarını değil, içinde bulunduğu toplumun bireylerini etkileyen bir suç davranışı olarak sosyal bir problemdir.

Tablo-8: Sosyal bir problem olarak cinsel taciz

Cinsel taciz sosyal bir problemdir.					
	1 Kesinlikle katılmıyo- rum	2 Katılmıyo- rum	3 Kararsı- zım	4 Katılıyo- rum	5 Kesinlikle Katılıyo- rum
Kadın	2	5	-	24	69
Erkek	2	2	2	23	71
Toplam	4	7	2	47	140

Bu çalışmada, katılımcıların büyük çoğunluğunun (%93,5) cinsel tacizi sosyal bir problem olarak kabul ettiği görülmektedir. Geriye kalan %5,5 (7 kadın, 4 erkek) bu görüşe katılmadığını, %1 (2 erkek katılımcı) ise bu konuda kararsız olduğunu belirtmiştir. Bu kişilerin cinsel taciz konusunu yalnızca olayın tarafları olan mağdur ve suçluyu ilgilendiren toplumdan bağımsız bir olay olarak gördükleri şeklinde yorumlanabilir.

2.3. Taciz Unsuru Olarak Samimimi Söylemler ve Cinsel İçerikli Sohbetler
Samimi sözler yakınlık kurma istemine dair mesajlar vermektedir. Bu mesajlar dostane olabildiği gibi cinsellik uyandırıcı da olabilir. Çok yakın samimi arkadaşların birbirine canım, tatlım vb. hitaplarda kullanması normal karşılanabilirken bir patronun çalışanına bu hitaplarda bulunması farklı yorum ve rahatsızlıklara yol açabilir. Bu durumun karşı tarafta rahatsızlık yaratması taciz kapsamında değerlendirilebilir.

Araştırma sonuçlarına bakıldığında, katılımcıların büyük çoğunluğu (%84) yakınlık göstergesi olan samimi söylemlerin taciz niteliği taşıyabileceği yönünde görüş bildirmişlerdir. Bu görüşe katılmayan cinsiyetlerin oranlarına bakıldığında, kadın bu oranın %12 erkeklerde ise %14 olduğu görülmektedir.

Tablo-9: Samimi Hitaplara ve Cinsel İçerikli Sohbetlere Yönelik Taciz Algısı

Bir kadının rahatsız olduğu halde samimi hitaplarda bulunulması (canım, hayatım, tatlım vb.) cinsel taciz olarak kabul edilebilir.					
	1 Kesinlikle katılmıyo- rum	2 Katılmıyo- rum	3 Kararsı- zım	4 Katılıyo- rum	5 Kesinlikle Katılıyo- rum

Kadın	5	7	1	42	45
Erkek	6	8	5	45	36
Toplam	11	15	6	87	81
Bir kadının cinsel konularda istemediği cinsellik içerikli sohbetin içine çekilmesi cinsel taciz kapsamına girer.					
Kadın	1	15	5	35	44
Erkek	3	4	10	47	36
Toplam	4	19	15	82	80

Bir kişinin cinsel içerikli bir sohbe te çekilmeye çalışılması (%81) ve samimi hitapları taciz olarak kabul edenlerin oranlarının (%84) birbirine yakın değerlere sahip oldukları görölmektedir.

Kadın ve erkeklerin oranları karşılaştırıldığında, samimi hitapları taciz olarak değerlendirmeyen kadınların oranlarının (%16) erkeklere (%7) kıyasla daha yüksek olması dikkat çekicidir. Cinsel içerikli bir sohbe te çekilmeye karşı cinsiyetlerin değerleri karşılaştırıldığında, her iki cinsiyetin değerlerinin birbirine yakın ve yüksek olduğu görölmektedir.

Dikkat çekici olan bir diğer nokta, cinsel sohbe te çekilmeye çalışılmasının taciz kapsamında algılanıp algılanmamasına ilişkin kararsız olan katılımcıların sayısının (n:15) samimi sözlemlerin taciz olarak sayılıp sayılmaması konusunda kararsız olan katılımcı sayısının (n:6) iki katından yüksek olmasıdır.

2.4. Cinsel Tacizde Ataerkil Toplum Yapısının Etkisine Yönelik Algı

Katılımcılara ataerkil toplum yapısının kadın tacizlerini artırıcı etkisi olup olmadığı sorulmuş, deneklerin %36,5'inin bu etkiyi kabul ettiği, %37,5'inin ise kabul etmediği görölmüştür. Katılımcıların ortalama dörtte biri (%26) bu konuda kararsız olduğunu belirtmiştir.

Tablo-11: Cinsel Tacizde Ataerkil Toplum Yapısının Etkisine Yönelik Bakış Açısı

Kadına yönelik cinsel tacizleri ataerkil (erkek egemen) toplum yapısının artırıcı etkisi vardır.					
	1 Kesinlikle katılmıyo- rum	2 Katılmıyo- rum	3 Kararsı- zım	4 Katılıyo- rum	5 Kesinlikle Katılıyo- rum
Kadın	8	25	20	28	19
Erkek	19	23	32	18	8
Toplam	27	48	52	46	27

Kadın ve erkeklerin oranları karşılaştırıldığında, erkek egemen toplumun kadın tacizini etkilediğine yönelik görüşü kabul eden kadınların oranının (%47) erkeklerden (%26) yaklaşık iki kat daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu konuda kararsız olan hem erkek hem kadın katılımcıların oranı düşük olmamakla birlikte, kararsız erkeklerin oranının kadınlardan %12 daha yüksek olduğu görülmektedir.

3. Mağdur Kadına Yönelik Bakış Açısı

Çalışmanın bu bölümünde, kadının tacize engel olabilme yetisine ve tacize uğramasında kadının kılık kıyafetine, konuşma tarzına, tutum, hal ve hareketlerine yönelik deneklerin bakış açısını yansıtan cevaplar değerlendirilmiştir.

3.1. Kadının Kılık Kıyafetinin Tacize Etkisi

Bir kadının kılık kıyafetinin tacize edilmesine etki edip etmeyeceğine yönelik soruya, kadınların %19'unun, erkeklerin ise yaklaşık kadınların iki katının (%36) giyim kuşamın etken olabileceği görüşüne sahip oldukları görülmüştür. Bu oranlar, taciz davranışını mağdur kadının davranışı ile gerekçelendiren azımsanmayacak oranlardır.

Tablo-12: Kadının Kılık Kıyafetinin Tacize Yönelik Etkisi

Kılık kıyafetine dikkat etmeyen (açık giyinen) kadınlar cinsel tacize davetiye çıkarır.					
	1	2 Katılmıyo- rum	3 Kararsı- zım	4 Katılıyo- rum	5

	Kesinlikle katılmıyorum				Kesinlikle Katılıyorum
Kadın	51	24	6	15	4
Erkek	27	23	14	20	16
Toplam	78	47	20	35	20

Kadının kılık kıyafetinin açıklık ve kapalılığının bir derecesi olmaması, içinde bulunduğu toplum ve şartlara değişebilme durumu uygun/kapalı kılık kıyafetin tanımını belirsiz ve bir o kadar değişken kılmaktadır. Dolayısıyla burada kadının belirsiz bir kurala uyması beklenmekte ve aksi takdirde bunun tacize neden oluşturacağı düşüncesi kabul edilmektedir.

3.2. Kadının Konuşma Tarzının, Hal ve Hareketlerinin Tacize Etkisi

Kadının konuşma, hal ve hareketlerinin tacize uğramasına neden olabileceğine yönelik katılımcıların cevaplarına bakıldığında, toplam katılımcıların büyük çoğunluğunun (%80,5) kadının bu davranışlarının tacize sebep oluşturmadığına yönelik bir görüşe sahip olduğu görülmektedir. Geriye kalan %5 bu konuda kararsız görüş bildirirken %14,5 kadının konuşma üslubunun, hal ve tavırlarının tacize uğramasına neden olabileceğini düşünmektedir

Bu oran kadının hal ve hareketlerinin (n:29) kılık ve kıyafetine (n:55) kıyasla cinsel tacize yönelik etkisinin daha az kabul edildiği sonucunu ortaya çıkarıyor.

Tablo-13: Kadının Konuşma Tarzının, Hal ve Hareketlerinin Tacize Etkisi

Kadının konuşma tarzı ve hareketleri tacize uğramasına neden olabilir.					
	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Kadın	62	23	4	8	3
Erkek	35	41	6	11	7
Toplam	97	64	10	19	10

Verilen cevaplar cinsiyetlere göre karşılaştırıldığında, kadının konuşma tarzı ve davranışlarını taciz gerekçesi olarak gören (%18) ve konuya ilişkin kararsız görüş bildiren erkeklerin (n:6) oranının kadınların oranından (katılan kadın oranı: %11, kararsız: %4) yüksek olduğu görülmektedir. Tacizde, kadının hal ve hareketlerini

bir sebep olarak görmeyen kadın (n:85) ve erkek oranlarının (%76) birbirine yakın olması dikkat çekicidir.

3.3. Kadın İstemediği Sürece Taciz Edilmeyeceğine Yönelik Görüş

Kadınların, istemezse cinsel tacize uğramayacağı yönündeki görüşe deneklerin büyük çoğunluğu (%66,5) katılmadığını belirtmiştir. Cinsiyetlere dayalı bir karşılaştırma yapıldığında; bu görüşe sahip kadınların oranının (%74) erkeklerden (%59) yüksek olduğu görülür.

Yukarıdaki oranlar yüksek görünse de, kadınların %20'sinin ve erkeklerin %30'unun kadının tacize engel olabileceğini kabul etmesi azımsanamayacak niteliktedir. Bu kişilerin tacize uğramış bir kadına bakış açısında "istese tacize engel olabilirdi" mesajı saklıdır. Burada "kadının ne yaparak tacize engel olabilirdi?" sorusuna yönelik cevapların kadının gerek iş gerek ise özel ve sosyal hayatını sınırlayıcı nitelikte olacağı öngörülmektedir. Örneğin kadın kapalı giyinse idi, hal ve hareketlerine dikkat etse idi, geç saatte sokakta olmasa idi, bulunduğu ortama dikkat etse idi vb.

Tablo: İstemediği Sürece Kadının Taciz Edilmeyeceğine Yönelik Görüş

Eğer bir kadın gerçekten istemez ise, bir erkek ona karşı cinsel istismarda bulunamaz.					
	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Kadın	50	24	6	12	8
Erkek	26	33	11	17	13
Toplam	76	57	17	29	21

Tacizde kadını suçlu gören bu görüş, tacizi tacizcinin niyeti, psikolojik durumu ya da davranış bozukluklarından, içerisinde bulunduğu şartlardan bağımsız ve kadını ise sorumlu kişi olarak kabul etmektedir. Bu durum tacize uğrayan kadının hem uğradığı taciz karşısında hem de ona yüklenen bu suçlayıcı durum karşısında iki kez mağdur durumuna düşmekte olduğunu göstermektedir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırma sonuçlarına göre, araştırma katılımcılarının büyük çoğunluğunu tacizi kişiyi rahatsız eden bir durum (%96,5) ve sosyal bir problem (%93,5) olarak kabul

ettiği görülmektedir. Ataerkil toplum yapısının taciz davranışına etkisini kabul eden (%36,5) ve etmeyen (%37,5) kişilerin oranları birbirine oldukça yakındır (kararsız: %26). Diğer yandan çeşitli samimi bir söylemlerin (%84) ve cinsel sohbetlerin içine çekmeye yönelik davranışların (%81) taciz olarak kabul edilebileceğine ilişkin algıya katılımcıların büyük çoğunluğu sahip görülmektedir. Bu oranlar her ne kadar sevindirici görülse de, tacizi rahatsız bir durum olarak görmeyen (n:2), samimi söz/sözlemleri (n:12) ve cinsel sohbe çekilmeye çalışmayı (n:16) taciz kabul etmeyen ve tacizi sosyal bir problem olarak algılamayan (n:7) kadınların oranları oldukça düşündürücüdür.

Tacize uğrayan kadının bu mağduriyeti yaşamasında herhangi bir rolünün olup olmadığını anlamaya yönelik katılımcı görüşleri değerlendirildiğinde, katılımcıların büyük çoğunluğunun kadının kılık kıyafetinin (%62,5) ve konuşma tarzı ya da hal ve hareketlerinin (%80,5) taciz edilmesinde neden olarak görmediği ve “kadın istemezse taciz edilmez” düşüncesine katılmadığı görülmektedir (%66,5). Her ne kadar bu sonuçlar olumlu olarak görülse de, madalyonun diğer yüzü pek iç açıcı görünmemektedir. Şöyle ki; kadının giyim kuşamının (kadınlarda n:19, erkeklerde n:36), konuşma tarzının ya da hal ve hareketlerinin (kadınlarda n:11, erkeklerde n:18) tacize neden olabileceğine ve kadının istemezse taciz edilmeyeceğine (kadınlarda n: 20, erkeklerde n:30) yönelik hem kadın hem de erkek katılımcıların değerleri azımsanamayacak niteliktedir. Bu durum, taciz edilen kadın mağdurun bu taciz de suçlu görüldüğü anlayışının varlığını ortaya çıkarmaktadır. Diğer yandan erkek ve kadın katılımcıların oranları karşılaştırıldığında, kadını gerek kılık kıyafet, gerek konuşma tarzı, hal ve hareketleri ile tacize uğramasında sorumlu gören ve istemediği takdirde tacize uğramayacağını düşünen erkeklerin oranlarının (%30) kadınlardan (%20) yüksek olması dikkat çekicidir. Taciz olayını ataerkil toplum yapısı ile açıklayan katılımcıların cinsiyetlere göre oranlarında bakıldığında ise bu durum tam tersidir: Ataerkil toplum yapısının kadının tacizine yönelik etkisini kabul eden kadınların oranının (%47) erkeklerden (%26) %20 daha yüksek olduğu görülmektedir.

ÖNERİLER

Cinsel taciz, genel anlamda, tüm dünyada hemen hemen herkesin çeşitli şekillerde maruz kalabileceği ya da tanıklık edebileceği önemli toplumsal bir sorundur. Cinsel taciz gibi cinsellikle ilgili konular, ülkemizde “konuşulması ayıp” kabul edilmekte ve bir “tabu” olmaya devam etmektedir. Bu yüzden eskiden beri var olan cinsel taciz davranışının açığa çıkarılması gerekirken ört pas edilmesi, cinsel taciz

davranışının daha da kökleşerek varlığını sürdürmesine sebep olmaktadır. Bu sebeple cinsel tacize maruz kaldığını hisseden kişi, bu durumda yalnız olmadığı ve yalnız bırakılmayacağını bilmeli, kanuni haklarının bilincinde olmalıdır. Olayı güvenilen biriyle paylaşmak, olayın doğru yorumlanması ve uygun adımların atılması açısından önemlidir. Sıkça başvurulmuş inkâr ya da ortamdan yalnız uzak kalmaya çalışma çözüm yolları, sorunun çözülmesine engel olmamakta, aynı sorunun aynı kişiyle ya daha rahatsız edici boyutlara taşınmasına ya da farklı mağdurlar ile taciz olayının devam etmesine neden olmaktadır. Dolayısıyla mağdur kişilerin taciz davranışına, başvuracakları kurumlara ve sahip oldukları haklara yönelik bilgilendirilmeleri bu toplumsal sorunun ortaya konabilmesi ve önlemlerin spesifik hale getirilmesi için önemlidir.

KAYNAKÇA

ARIKAN, G. (1997). Ataerkillik Kavramıyla İlgili Sosyolojik Tartışmalar, *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 14(1,2), 1-24.

AYDEMİR, L. ve DEMİRCİOĞLU, E. (2017). Trabzon İli Ortahisar İlçesi'nde Yerli Halkın Şiddet Algısı Ve Yaşanan Şiddet Gerçekliğine İlişkin Sosyolojik Bir Araştırma, *Karadeniz İncelemeleri Dergisi*, 11(22), 139-160.

BAŞAR, F ve DEMİRCİ, F. (2015). Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği ve Şiddet, *Kadın Sağlığı Hemşireliği Dergisi*, 2(1), 41-52.

BALKIR, Z.G. (2015). Cinsiyet Ayrımcılığı Temelinde İş Yerinde Cinsel Taciz, *İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Yıl 1, Sayı 1, 1-36.

BERKEM, G. (1993). İşyerinde Cinsel Taciz ve Ayrımcılık. *Psikiyatri, Psikoloji ve Psikofarmakoloji Dergisi*, 1(4), 356-360.

ÇELİK, G. (2016). Erkekler (de) ağlar!": Toplumsal Cinsiyet Rollerini Bağlamında Erkeklik İnşası ve Şiddet Döngüsü, *Fe Dergi*, 8, 1-12.

GERNİ, M. (2001) İşyerinde cinsel taciz: Erzurum ilinde bankacılık sektörü üzerine bir uygulama. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 56(3), 20-46

GÜLCAN, S. (2004). İşletmelerde Kadın Erkek Ayrımcılığı ve Cinsel Taciz. Yüksek Lisans Tezi, Kütahya, 87-88.

GÜNGÖR, S. (1999) Sağlık sektöründe cinsel taciz mağdur araştırması, Yüksek Lisans Tezi, İ.Ü. Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul.

GÜVEN, Z. (1997). İşyerinde Cinsel Taciz Tartışıldı, *Pazartesi Dergisi*, sayı 29, 5-6.

GÜZEL, A. (2016). Öğrencilerin Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumları ve İlişkili Faktörler, 5(4), 1-11.

HATTATOĞLU, D. (1995). İşyerinde cinsel taciz; Sendikal Rehber, DİSK Yayınları: 17

KAPTANOĞLU, İ.Y. (2015), Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması, Ankara.

KAYPAK, Ş. (2014). Toplumsal Cinsiyet Bakış Açısından Kente Bakmak, *Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi*, 7(1), 344-357.

KÖRÜKÇÜ, Ö.; KAYIR, G. Ö. ve KUKULU, K. (2012). Kadına Yönelik Şiddetin Sonlanmasında Erkek İşbirliği, *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar-Current Approaches in Psychiatry*, 4(3). 396-413.

KOĞACIOĞLU, D. (2009). *Gelenek Söylemleri ve İktidarın Doğallaşması: Namus Cinayetleri Örneği.*” *Cogito Feminizm Özel Dosyası*, no. 58: 350-384.

ORAL, Z. (1987). *Kadın olmak*. İstanbul: Milliyet Yayınları.

ÖZÇİÇEK, S. (2009). İşletmelerde cinsel ve psikolojik taciz: bir alan çalışması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.

ÖZGÜR, G. (1993). Sözü Edilmeyen Bir Konu “Cinsel Taciz”, *Ege Üniversitesi Hemşirelik Y.O. Dergisi*, 9(2), 81-85.

SARMAŞIK, Ş. (2009). İşyerinde cinsel taciz algılaması ve yönetim ilişkilerine etkisi hakkında bir araştırma. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Denizli.

UNAT, N. A., (1979). *Türk Toplumunda Kadın*. Ankara: Türk Siyasi Bilimler Derneği Yayınları.

İnternet Kaynakları

BEBEKOĞLU, G. ve WASTİ, S.A. (2002). Çalışan Kadınlara Yönelik Cinsiyet Temelli Düşmanca Davranışların Sebepleri ve Sonuçları Üzerine Bir Araştırma, Bu makale 10. Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi’nde (23-25 Mayıs, 2002, Antalya) sunulan bir bildirinin geliştirilmiş şeklidir. Erişim tarihi 2005 <http://research.sabanciuniv.edu/11273/1/Bebekoglu%26Wasti%2CYAD%2C2002.pdf>